

6. Iz vzpore spredaj premah odnožno z l. (d.) naprej noter — premah odnožno z d. (l.) naprej — seskok naprej.

7. Iz vzpore spredaj premah odnožno z l. (d.) naprej noter — premah odnožno z l. (d.) nazaj in seskok nazaj.

8. Iz vzpore spredaj premah odnožno z l. (d.) naprej noter — premah prednožno z l. (d.) nazaj (l. noga čez d. ročaj) v vzporo spredaj — seskok nazaj.

9.* Z zaletom in odzivom sonožno vskok raznožno pokrčenih nog zunaj ročajev (trup upognjen) — seskok na desko nazaj.

10.*=9., seskok naprej.

11.* Vskok raznožno napetih nog in takoj seskok naprej.

12. Z zaletom in odzivom sonožno vsed prednožno z d. v sedlo — cel obrat v l. v vzporo jezdno — premah odnožno z l. nazaj v vzporo spredaj — seskok nazaj.

13. Vsed prednožno z d. v sedlo — presed odnožno z l. naprej v sed sonožno v sedlu — vzpora zadaj — seskok naprej.

Ponavljjanje preskokov skršno, odbočno, izpomolno, zanožno, prednožno (gl. VII. 10.—17.).

KULTURA.

BOŽO RAČIČ:

ALBERT SIČ: NARODNI OKRASKI NA ORODJU IN POHIŠTVU.

Kr. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je izdala za zbirko pisanic lepo zbirko okraskov na orodju in pohištvu. Marljivi profesor Sič si je nadel za težavno nalogo izdati našo narodno umetnost v tisku, da se zopet razširi med narodom. Zdi se nam, da je njegova prva zbirka vezenin najbolje uspela, ker ima res praktičen pomen. Predloge se s pridom uporabljajo za narodno vezenje, ki se vedno bolj razširja. Vse druge zbirke pa bodo za enkrat praktično manjšega pomena, zlasti ker naše občinstvo ni vzgojeno v tem duhu. Agilno društvo »Probuda« pa pripravlja v tem oziru naravnost velikansko delo, katerega uspehi se počasi že kažejo. Zanimiva bo bodoča zbirka prof. Grebenca, ki bo pokazal praktično uporabo nar. okraskov in stila. Kajti poživljenje narodne umetnosti je mogoče le na ta način, da se ornamentni in razne nepraktične oblike pri stavbah, pohištvu in posodju, pa tudi pri nošah primerno modernizirajo, ker se v originalni obliki nikakor ne vpeljujejo. Lepo napreduje tudi naš državni zavod za žen. domačo obrt v Ljubljani, kjer se na moderne bluze i dr. vezejo narodni motivi.

Druge zbirke bodo za sedaj težko našle pot v delavnice podeželskih obrtnikov, ker se naš narod brani takih stvari, ker so — »prekmečke«. Stvar mora propagirati inteligenca s tem, da se oprime sama stila in si daje delati pohištvo i dr. v tem smislu. Potem bode tudi naš narod segel po tem, kar vidi pri »gospodi«, ki jo sicer tako

rad posnema. Vidimo, da začenjajo tudi kmetiška dekleta zopet z nar. nošo, ker nosijo tudi gospe in gospodične. Pa k označeni zbirki sami! Tekst o njej je skoraj prekratek in važno bi bilo pridati posameznim slikam tudi nahajališča, ker je to v marsičem važno. Zato naj dodamo sledeče:

Vstvaritelj narodnega stila je naš preprosti človek, ki je zdrav, samonikel umetniški talent. O tem se baš mi učitelji lahko prepričamo pri šolski deci, med katero je vedno kaka posebnost. Tam ob pastirskem ognju najdemo malega umetnika vsega vtopljenega v svoje delo, ki ga ravno končuje njegov nerazdružljivi prijatelj — pipec. Od dela ga navadno odtrga sosedov klic ali tudi leskovka, ker je zašla živina v škodo. Taki talenti postanejo navadno obrtniki samouki, ki delajo časih prav čedne stvari. V kolikor odgovarjajo potem praktičnosti in okusu naroda, toliko se tudi razširijo več ali manj. Ponekod pride obrt v nekako rodbinsko last, ki traja po več rodov. To nam potrjuje avtor, ki pozna robine Zihelrov, Šubicev in Riharjev. Vsem prednjačijo Šubici, ki so zapustili našemu narodu krasne spomenike slikarske umetnosti. Tudi mladi nadarjeni slikar Rajko Šubic je potomec slavnih Šubicev. Sploh je opazati, da je Škofja Loka in okolica mnogo pripomogla k razširjenju — povzdigi narodne umetnosti. Ne bilo bi prav, če ne bi omenili, da je prišlo mnogo lepih stvari tudi iz uršulinskega samostana med narod. Navadno ima vsak umetnik nekaj individualnega, kar najdemo tudi pri preprostih — »narodnih.« Drugi posnemajo ali tehniko ali obliko. Če kopira n. pr. okraske kakega samouka drug obrtnik, se razširijo kmalu po okolici in postanejo — moda. To tvori potem svoj rajon, kjer imajo vsi okraski enoten značaj. Drugi kraji imajo zopet svoje — več ali manj okusne, boljše ali slabše kompozicije. Bolj pa ko je stvar trpežna in dragocena, dalje časa trpi in zato izpremembe niso tako vidne.

Skrinje so bile že od nekaj najvažnejši del nevestine bale in zato ni čudno, če se jim je posvečalo več pozornosti kakor ostalemu pohištvu. Ker pa je bilo odjemalk vsako leto dovolj, se je naredilo škrinj mnogo in zato so tudi tako različne.

Potujoči obrtniki so bili preje bolj v navadi kakor pa danes. Zato ni nič čudnega, če najdemo včasih med enotno ornamentiko tudi kako posebnost. To je pustil navadno tujec, ki je delal v vasi nekaj časa. Belokrajina ima n. pr. viden znak južne ornamentike. Vretenca in velika preslica spadajo v ličko krbavsko županijo, odkoder so se Beli Kranjci naselili in prinesli tudi svojo ornamentiko s seboj. To velja za Vinico z okolico, Žuniče, Bojance in Marindol.

Preslice, kakršne vidimo na 5. sliki, rabijo obmejne Hrvatice in naši domači kajkavci. Pri teh preslicah je široka ploskev le redko ornamentirana, izrezane so take preslice navadno le po robih. Škoda, da ni preslic še iz drugih krajev n. pr. gorenjskih.

Omare vsaj preje niso bile v vsaki hiši, zato so tudi precej redke. Dobijo pa se tudi na Koroškem in na Štajerskem. Mariborski muzej hrani lep eksemplar iz Marije Snežne pri Cmureku. Stara bo v kratkem 200 let.

Bolj dragoceno pohištvo zlasti po trgovskih in meščanskih hišah je bilo okrašeno z različnimi vložki ali pa reliefi. V tem oziru prednjačijo zopet škrinje.

Tudi tesarji so radi ornamentirali svoje delo. Po deželi so bili navadno tesarji in mizarji v eni osebi. Na lesenih obojih ob strani streh najdemo navadno line v podobi izrezanih src ali monštranc ali pa oboje. Tudi stebrički so bili preprosto izrezani. V Beli Krajini najdemo stebričke prav tako izrezane, kakor so vretenca v sredi. Ta način sega preko vse Bosne daleč v Srbijo. Na lesenih hodnikih najdemo mnogokrat srčaste izrezke ali tudi paranteze z manjšimi ali večjimi loki. Izrezani hodniki imajo poleg lične vnanjosti tudi praktičen pomen. Mali otroci so spravljani na hodniku, kadar ljudi ni doma. Skozi odprtine lahko gledajo na cesto in se ni bati da bi popadali čez, kar se v slučaju, če so hodniki celí in otroci preradovedni, lahko zgodi.

Ornamente najdemo dalje tudi na volovskih jarmih, vozovih, nečkah ali kodnjah, žličnikih itd. Opaža se pa, da industrija zlasti grafična uničuje naravnost katastrofalno domačo slikarsko obrt. Včasih so prenašali krošnjarji težke tovore na steklu slikanih slik, ki so bile tako priljubljene pri naših ljudeh. Danes je ta obrt popolnoma prenehala. Popreje so vabile k čebelnjakom že številne z različnimi nadvse originalnimi prizori naslikane končnice. Danes stojijo nekateri čebelnjaki brez vsakih okraskov, kvečjemu trgovsko s številkami opremljenimi panji. Škoda! Z različnih križpotov so izginila pa tista lepa znamenja, ki so nas spominjala nesreč, ubojev itd. na tistih krajih. Razne kapelice so hranile včasih prav lične oljnate slike ali kipe svetnikov. Vse to je propadlo ali še propada. Mesto ročnih narodnih izdelkov vidimo razne »popančke«, neokusne porcelanaste ali steklene figurice, ki so v neutešeni lakomnosti kapitalistov uničile zadnjega rezbarja samouka in s tem tudi nekdanjo idilično našo slovensko vnanjost. Glede zbirke še to. Pri pisanicah se je poznalo že precej, da so črte preveč oglašene, tu je pa to že skoraj občutno. Prevelika simetrija naravnost ubija slikovitost. Chromophototipija je edino primerna za narodopisne stvari — škoda, da je predraga. Žal, da so klišeji jako slabi. Litografija je pa izvedena naravnost odlično, kakršne nismo bili preje vajeni doma. Za mlado Čemažarjevo podjetje je to lep uspeh.

DUHOVNA ORGANIZACIJA UČITELJSTVA.

(Poročila.*)

Ped. did. krožek v Mariboru.

Duhovna organizacija, kakor čitamo o njej v »Pop.« štev. 1/2, je potrebna in ta potreba jo je tudi rodila. Želeti bi pač bilo, da procvita in uspeva ter zmagovito pohodi v zadnjo gorsko vas k vzgojiteljem — učiteljem naroda v narodov in naš stanovski dobrobit.

Širokopotezni načrt, ki je objavljen, lahko razširi organizacijo po vsej domovini in se tesno oklene krajevnih razmer. Povsod bodo znali za pedagoški študij vneti učitelji najti pota, ki jih bodo vodili k cilju.

Morda čaka pionirje naše mlade organizacije najtežje delo, da se jim posreči zbuditi zanimanje za pedagogiko. Ali ne izgubite poguma, temveč skušajte sami z zanimivimi predavanji zbuditi interes za pedagoška vprašanja. In videli boste, prihajali bodo in z vami enako z ljubeznijo razmotrivali vprašanja, vedno novejša in lepša, ki nam jih prinašajo novejša pedagoška raziskavanja, nova socialna doživljanja, nove potrebe. Kdor pa se bo vglobil še sam v dobro pedagoško literaturo, temu se bo odprl nov svet, vreden, da se vglobi vanj, da ga spoznava in mu služi.

Tudi v Mariboru še dolgo nismo dosegli toliko kot bi želeli. Iščemo in iščemo, da bi našli ono pot, ki bi privabila veliko — vse učiteljstvo v Mariboru k predavanjem, ki bi jim priljubila pedagogiko in njene probleme. Ali ne obupamo! Neomajeno stojimo, ne strašče se tega, da se še niso spreobrnil vsi in da se morda tudi ne bodo. Večina pa je vendar za nami in nas podpira v našem stremljenju.

* Danes pričenjamo s poročili, kolikor nam jih je došlo dozdej, predvsem kot vzorec, kako nameravamo dajati pregled in pobudo. Delo je še povsem neorganizirano, videti pa je, da seme, ki je bilo vrženo, ne ostane brez sadu in da smemo pričakovati intenzivnega razvoja, kakor hitro se oprimejo ideje vsa učiteljska društva.

Urednik.